

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE Ljubljana, sobota 10. marca 1951 LETO XII, ŠT. 59 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 2 DIN

HLODOVINO ali FINO POHIŠTVO?

Za države, ki so gospodarsko razvite in tehnično zaostale, ki imajo torej še slabotno razvite proizvodne sile, je značilno, da prihajajo na svetovni trg z izvozom nizke strukture (sestava). Medtem ko prihajajo visoko razvite in industrializirane države na svetovni trg v glavnem finalne (končne) izdelke, dajejo tehnično zaostale države s svojim izvozom na svetovni trg v največji meri surovine in polizdelke. V tej kapitalistični menjavi na svetovnem trgu niče ne upošteva višje ali nižje stopnje proizvodnih sil, tehnične razvitenosti ali zaostalosti. Tu se proizvajalci menjavajo (prodajo) po enotni svetovni ceni ne glede na različne proizvodne stroške. Četudi bi za izdelavo taistega izdelka porabili v gospodarsko zaostali državi na približno 100 ur dela, v gospodarsko razviti pa, recimo, samo 10 ur, tega kapitalistični svetovni trg ne upošteva. Prav v tem pa je ena izmed oblik, kako gospodarsko višje razvite države izkoriščajo zaostale države, ko v menjavi na svetovnem trgu dajejo manj dela za več dela. Jasno je torej, da ni vseeno, s kakšno strukturo izvoza prihajajo države na svetovni trg.

V naši graditvi socializma je značilen nagli razvoj proizvodnih sil. V tem razvoju nam pomagajo tudi znanja trgovina. Z dosežani razvojem proizvodnih sil kaže, da se je struktura našega izvoza v primerjavi s strukturo v nekdanji Jugoslaviji znatno izpremenila. Medtem ko je bilo v obdobju 1935-1939 v izvozu 62% kmetijskih proizvodov, je bilo 1949 samo še 28,5% kmetijskih proizvodov. Ta preobrazba v sestavi izvoza kaže poleg drugega tudi to, da naša industrijska proizvodnja naglo narašča, neprimerno hitreje kot kmetijska. V letu 1948 je bil sestav našega izvoza naslednji: surovine 44,70%, polizdelki 34,95%, finalni izdelki 20,35%. Do konca 1950 se je sestav izvoza za precej odstotkov izpremenil v korist finalnih izdelkov, t. j. industrijske proizvodnje. Čim hitrejši bo tempo naše industrializacije in čim bolj bo kapitalna gradnja začela služiti proizvodnji, tem bolj bodo tudi naraščale možnosti za hitrejšo preobrazbo v sestavi našega izvoza, tem bolj se bo manjšalo izkoriščanje, ki ga moramo nujno utrpeti na svetovnem trgu, v svetovni menjavi blaga.

Prvo zborovanje delavskega sveta direktorije državnih posestev

Včeraj dopoldne je v Ljubljani prvič zboroval delavski svet direktorije državnih posestev. Na tem vrhovni organ tega gospodarskega združenja prevzema njegovo upravo. Državna posestva so v ta svet izvolila 40 članov, od katerih jih je bilo na zborovanju navzočih 38. Poleg domačine ministra Milana Skerlavaja se je zborovanja udeležil tudi podpredsednik vlade Sergej Kraigher, ki so ga delegati toplo pozdravili. Navzoči so bili tudi zastopniki sveta za kmetijstvo in gozdarstvo, Kmetijskega znanstvenega zavoda, kmetijske fakultete in drugi. Zborovanje je bilo v prostorih direktorije državnih posestev v Prijateljevi ulici. Po pozdravu ministra Skerlavaja je podpredsednik vlade Sergej Kraigher delegatom orisal pomen te nove ustanove in vidike njenega nadaljnjega razvoja. Vse mrazovju bo prišlo do tega da bodo tudi direktorji voljeni od delavcev in da se bo prav tak spreminil dosežani finančni sistem. Odpravljen bo davek na promet proizvodov kot birokratska oblika državnih dohodkov in zamenjan z dolžnostjo posestev, da prispevajo del svojega dobička v proračunska sredstva. Drugi

Z JUGOSLOVANSKE GRAFIČNE RAZSTAVE V MODERNI GALERIJ V LJUBLJANI

Tomislav Krizman: Prazna ulica, akvatinta

višjo strukturo izvoza. Dosedanja osnova izvoza iz Slovenije je bil les, saj je še lani tvoril 70% vsega izvoza. Po letošnjem načrtu se izvoz lesa zniža na 45%, medtem ko se bodo industrijski izdelki že dvignili na 30% izvoza. Za prehranbene in kmetijske predmete je določenih 25% izvoza, pri čemer pa je izrečno poudarjeno, da je ta izvoz popolnoma blokiran do 1. julija, ko bomo že jasno videli, kakšna bo letošnja letina.

Slovenija ima že ob sedanjih zmogljivosti lepe možnosti, da v razmeroma kratkem času precej zboljša sestavo svojega izvoza. Če postavljamo izbiro »Hlodovino ali fino pohištvo?«, želimo s tem samo poudariti, da je koristneje izvažati finalne izdelke kot surovine in polizdelke. V svetovni menjavi nam prinašajo namreč finalni izdelki neprimerno več deviz kot surovine, torej večje možnosti za nakup strojev in industrijskih naprav, ki jih potrebujemo v nadaljnji graditvi socializma, za hitrejši razvoj proizvodnih sil.

V boju za višji sestav našega izvoza lahko da dobrih deležev zlasti naša lesna industrija. Z njeno pomočjo utegnemo dobiti na svetovnem trgu za finalne izdelke mnogo več deviz kot za surove les. Stoli, ležalniki, opešalniki, merila, šolsko orodje, kopača itd. bodo dali več deviz kot hlodi. Pozabiti pa ne smemo pri tem, da je v izvozu vprašanje kakovosti neverjetno važna okolnost, ki odločilno vpliva na ceno in možnost prodaje! Ko smo že pri lesu, vprašajmo, ali bi ne kazalo organizirati močne proizvodnje finega pohištva? Imena Naglas, Kregar, Berlič, mizarji iz Solkana itd., nam povedo, da imamo za to izkušene roke in vse pogoje. Ali ni torej tudi tu vir za čeden devizni tok?

Nadaljevanje na 3. strani

Začetek drugega kongresa Zveze borcev Jugoslavije

V dvorani Kolarčeve ljudske univerze v Beogradu se je danes ob 10.30 začel drugi kongres Zveze borcev Jugoslavije, ki se ga udeležuje iz vse države 1200 delegatov. Delegati iz Slovenije in Hrvaške so se davi pripeljali s posebnim vlakom v Beograd. Kongresa se udeležujejo tudi delegacije bivših partizanov in predstavnikov medvojnega uporniškega in osvobodilnega gibanja iz inozemstva. Tako so zastopani bivši partizani Sloven-

del dobička pa bodo lahko uporabila po svoji uvidenosti za kapitalno graditve, za povečanje proizvodnje, za izboljšanje življenjskega standarda in za povzemanje plač, kolikor bo to po vloženem delu posameznika potrebno. S tem bodo imeli delavci in nameščenci skoraj popolnoma v rokah svojo usodo. Uveljavil se bo neposredni interes za boljše upravljanje podjetij in posestev. Podpredsednik vlade Sergej Kraigher je nadalje poudaril, da so v zvezi s to veliko presnovno tudi taki ukrepi, kakor je kategorizacija delavcev, prehod na sistem svobodne trgovine, v kateri se oblikujejo cene po zakonu o ponudbi in povpraševanju in boj za znižanje cen na naših trgih, v katerega krepko posegajo tudi državna posestva.

Zborovanje je do izvolitve predsednika vodil najstarejši član delavskega sveta Janez Korelc, delavec na državnem posestvu v Apačah. Pri glasovanju so zborovalci izvolili za predsednika delavskega sveta brigadirja poljedelske brigade na državnem posestvu v Stari Cerkvi Janeza Mikoliča. S tajnim glasovanjem so nato izvolili še osem članov upravnega odbora, in sicer: Ivana Pungarčiča, vinogradniškega delavca z državnega posestva v Zavrču, Ivana Pešija, delavca na državnem posestvu v Belincih, Jožeta Perša, vinogradniškega delavca na državnem posestvu Radgona-Kapela, Alberta Kobala, vrtnarja v Marenbergu, Ivana Snepfa, sadjarskega delavca v Pekarh, Blaža Knava, poljedelskega delavca v Kočevju, Marijo Zirovnik, prodajalko v trgovini državnih posestev v Ljubljani, in Ivana Frankla, agronoma na posestvu v Novi Gorici. Razen teh so izvolili še štiri namestnike.

Za tem je poročal generalni direktor in minister Milan Skerlavaj o izpolnitvi lanskih proizvodnih nalog in o nalogah, ki so posestvom postavljene letos. Delegati so se podrobno seznanili z vsemi uspehi in neuspehi, s slabostmi in pomanjkljivostmi kakor tudi z obsegom letošnjih nalog. V razpravi, ki je bila sorazmerno živahna, so nato izražali svoje pripombe in opozorjali na razne težave, ki jih morajo premagovati pri prodajanju pridelkov, na pomen izboljšanja delovne organizacije, na slabosti v kapitalni graditvi, na prenamerno kontrolo dela gradbenih podjetij in drugem. Razpravo je končal podpredsednik vlade Sergej Kraigher, ki je obširno odgovoril na vsa vprašanja. Poudaril je pri tem, da naj državna posestva pokažejo čim več lastne pobude, zlasti v investicijski graditvi, in naj se ne bojijo preveč, kaj bodo drugi rekli. Državna posestva se morajo v resnici spreminjati v moderne velike kmetijske proizvodne obrate, v katerih se bo odražala sila socialistično organizirane proizvodnje.

Na kaj je Fronta pozabila v sežanskem okraju

Večkrat smo že slišali o uspehih, ki jih dosegajo člani Osvobodilne fronte v sežanskem okraju na gospodarskem področju. Lani so frontovci sežanskega okraja posadili 235.000 sadik in posejali 1301 kg gozdnega semena na kraških goličavah. Letos pa je pogodovalo Kras je 22 frontnih brigad. Lani je dobilo 26 vasi v sežanskem okraju elektriko. Tudi letos v večih vaseh v Istri in Brkinih frontovci napeljujejo daljnovečne kopolje jame za drogeve, ki si jih pridejo sami pripravljati v Sežano. V Vatovljah so frontovci v zadnjih dveh mesecih napravili 2 km vasko poti ter 3 nove mostove. Frontovci iz Dan pri Divači so dak v svoj plan tekmovalna na čast obletnice Fronte, da bodo popravili 2 km ceste, popravili pa so že nad 3 km ceste, uredili napajalna korita za živino, popravili most itd. V sami Divači pa so dogradili člani OF dve apnenici, ki jim že dajejo apno itd. Mnogo bi lahko zapisali o »sočih delovnih urah, ki so jih opravili frontovci pri raznih prostovoljnih delih.

Večina frontnih organizacij je posvetila vso svojo dejavnost le prostovoljnemu delu. Na vseh frontnih sestankih je navadno prva točka dnevnega reda prostovoljno delo.

Saj je nadvse pohvalno, da se Fronta zanaša za te stvari, toda to ne sme biti njena prvenstvena naloga. Ze mnogokrat je bilo poudarjeno, da naloge Fronte niso samo delovne aktivnosti, temveč politične, vzgojne, agitacijske in prosvetno delo. Večina frontnih organizacij v sežanskem okraju pa je pozabila na to. Toda kaj bi bilo bolj hvalno delo take množične organizacije v teh krajih kot je vzgoja in izobrazba toliko let zaslužnega in zapostavljenega ljudstva. Res je, da je v mnogih vaseh na pobudo Fronte elektrika izrinila trske in karbidkove, toda sedaj je treba iti še korak na-

Univerzalni kmetijski stroj — nov proizvod tovarne verig v Lescah

Tovarna verig v Lescah pripravljata za letošnje leto proizvodnjo posebnega univerzalnega stroja za kmetijstvo. Ta stroj je konstruiran tako, da se lahko ob neznatni izmenjavi sestavnih delov uporablja za najrazličnejša dela, kakor za oranje, sajenje, okopavanje, spravljane pridelka itd. To je zboljšani tip švicarskega kmetijskega stroja, ki mu je kolektiv v Lescah dal ime »Vsedel«. Izdelali so že dva prototipa tega stroja. Enega so poslali zavodu za mehanizacijo kmetijstva v Ljubljani zaradi preizkušnje. Po končani preizkušnji bodo začeli ta stroj serijsko izdelovati. Tovarna verig v Lescah vsako leto bolj usmerja svojo proizvodnjo za potrebe našega kmetijstva. Letos bodo v tovarni izdelali še za 4000 plugov več kakor lansko leto. Te dni bodo iz tovarne poslali prvo letošnjo serijo plugov in pluznih delov za potrebe kmetov v Jugoslaviji. Za posebne potrebe slovenskih kmetov pa se je kolektiv tovarne zavezal izdelati v prostem času tisoč bran, (Tanjug)

V ptujskem okraju bodo zgradili prvo zadružno pristavo

Zadružni sklad v Ptujju ustanavlja svoj gradbeni oddelki, v zadrugah pa ima medtem že svoje zidarije in tesarje, ki so začeli graditi. Večji del kredita, ki ga ima zadružni sklad na razpolago 3.825.000 din, bodo porabili za gradnjo pristave v zadrugi Sobetinci, ki je bila lani najboljša v okraju. Ko bo ta pristava zgrajena, bo zgled vsem ostalim zadrugam. Z gradnjo so začeli sobetinski zadrugični žani, ko so začeli graditi 2 gnojnični jami in 75 m dolgo strojno lopo, ki bo letos dokončana. Zgradili so tudi že 3 silose s skupno 450 kubikov prostornine. Zdaj pripravljajo material za gradnjo 3 govejih hlevov za skupno 180 glav živine in 2 svišnjakov za skupno 240 svinj ter material za novo gnojnično jamo. Nekaj v Sobetincih preostalega kredita bodo porabili za gradnje v Trzinah. Tu bodo preuredili hlev za 50 glav goveje živine in če bo le mogoče, bodo začeli tudi t graditi zadružno pristavo. Najprej bodo gradili strojno lopo in skladišče.

V ostalih zadrugah večjih gradenj letos ne bo, zato pa bo zadružni sklad pomagal zgraditi manjša poslopja in dokončati že začete gradnje ter preurediti gospodarska poslopja, ki jih za druge že imajo. V zadrugi Središče bodo letos dogradili govejih hlev in preuredili 4 konjske hleve. V ostalih zadrugah bodo preuredili 8 govejih in 7 svinjskih hlevov ter 5 skladišč. V zadrugi Gorca-Dežno bodo dogradili ovčarnik, v ostalih zadrugah pa 1 kološnjak in 2 skladišča. Če jim bodo dopuščala denarna sredstva, bodo zgradili tudi 3 nova skladišča, 4 lesene

Dober volilni sestanek v Belih vodah

V tem tednu je obiskal svoje volivce v sošanskem okraju Janko Rudolf, predsednik Glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije. Kandidat Janko Rudolf je na vseh volilnih sestankih tolačil zunanje politični položaj v svetu, volivci pa so z velikim zanimanjem poslušali tudi razlago našega političnega in gospodarskega razvoja.

Lepo je uspel sestanek v Belih vodah, gorski vasici, kjer se je kljub visokemu snegu zbralo 70 volivcev. Tu je bila predvsem zelo živahna razprava, ki je trajala dobri dve uri in v kateri so se volivci dobro pogovorili s svojim kandidatom o novem načinu trgovanja, o novih oenah itd. Tudi v Smartnem ob Paki je sestanek, tako po vsebini kot udeležbi, zelo dobro uspel. Na volilnem sestanku »Gradisa« pa so se zbrali vsi delavci in nameščenci tega podjetja ter so Janka Rudičola toplo pozdravili. F. L.

bi lahko imel referate. Mar se ne da v domačem razgovoru s frontovci marsikaj pogovoriti, kar zlasti včasih mnogo več kot še tako bistroumen referat? Več zaupanja je potrebno v svoje lastne sile, več zavesti, da lahko še tako skromne misli vsakega poindca prinesejo lepe uspehe in ne samo čakanje na direktive iz okraja! In prav teh misli in vprašanj je danes na pretek, treba jih je le izvesti.

Toda v vseh vaseh pa ni tako. V Rižani, istrski vasici pa so z izobraževalnim tečajem prenehali. Sekretar vsakega odbora Fronte se izgovarja, da ne morejo imeti tečaja, ker nimajo petroleja. Tečajniki pa imajo voljo, da bi redno hodili na tečaj in se tudi nekaj naučili. Tudi učitelj je pripraviljen delati. Zato prav gotovo ni glavni vzrok petroleja, temveč to, da je Fronta v Rižani pozabila na svojo najvažnejšo nalogo: Tu in tam se v Rižani še pogovorijo za popravilo cest in rešijo kakšne druge naloge, če dobijo za to direktive iz okraja, več pa Fronta ne dela. Samostojnega dela in zdravil pobud jim manjka.

Directivne, s katerimi okrajni odbor OF še vedno pridno zalaga osnovne frontne organizacije, ne dosežejo vedno svojega namena. Nasprotno, najbrž tudi te doprinajajo svoj delež k nesamostojnosti vaških frontnih odborov. Iz te nesamostojnosti pa nato izvirajo množični sestanki, ki so slabi, če ni naveden okrajni aktivist, pa tudi nedelavnost organizacij. V Vatovljah v Brkinih so frontovci sklenili, da bodo tekmovali na čast obletnice Fronte, da bodo v tem času poživeli delo svoje organizacije, toda če nekaj tednov je frontni odbor ugotovil, da zaradi slabega vremena niso mogli začeti s tekmovaljem!

V Beki je na sestanku sekretar Fronte samo prečital okrožnice okraja o pomenu volitev in o prostovoljnem delu! Če bi imeli odborniki osnovnih frontnih organizacij več zaupanja v svoje možnosti, bi prav gotovo iz Brja ne poročali, da je pri njih politično delo na mrtvi točki, ker nimajo dovolj politično sposobnega kadra, ki

Posebne doklade za delavce na prvenstvenih objektih kapitalne izgradnje

Gospodarski svet FLRJ je določil posebne doklade za delavce, ki delajo pri prvenstvenih objektih kapitalne izgradnje. Te doklade veljajo že od 1. marca ter so različne za delavce iz domačih in drugih republik. V Sloveniji bodo posebnih doklad deložni delavci železarn na Jesenicah in v Guštvanju ter bodo znašale posebne doklade za delavce iz Slovenije po 20 do 60 din na dan.

„Bela knjiga“ vlade FLRJ o napadalni politiki vlade ZSSR proti Jugoslaviji

Beograd, 9. marca (Tanjug). Pomočnik zunanjega ministra vlade FLRJ Ivo Vejevoda je imel danes v direktoriji za informacije tiskovno konferenco, na kateri je seznanil predstavnike domačega in tujeja tiska z »Belo knjigo« zunanega ministarstva FLRJ o napadalnem ravnanju vlad ZSSR in držav Vzhodne Evrope proti Jugoslaviji. Bela knjiga vsebuje 291 že objavljenih in doslej še neobjavljenih uradnih in drugih listin, ki pričajo o sistematičnem odkritem napadalnem pritisku držav vzhodnega bloka z vlado ZSSR na celu na Jugoslavijo. Zunanje ministarstvo FLRJ je izdalo Belo knjigo zato, ker se kljub vsem jugoslovanskim pozitivnim prizadevanjem v treh letih položaj, ki je nastal zaradi takega ravnanja kominformističnih držav, ni zboljšal in ker se kljub vsem opozorilom vlade FLRJ, kljub odstopom, predlogom za normalizacijo odnosov itd. pritisk na Jugoslavijo nadaljuje z nezmanjšano srditostjo in intenzivnostjo. Namen Bele knjige je, seznaniti svetovno javno mnenje z listinami o napadalnem ravnanju vlad ZSSR in drugih vzhodnoevropskih držav z Jugoslavijo. Objava teh listin je prispevek za mir, kajti s tem, da se bo mednarodna javnost seznanila s pravim bistvom spora med Jugoslavijo in ZSSR ter drugimi vzhodnoevropskimi državami, bo oteženo povečanje napadalne politike proti Jugoslaviji, ki pomeni nevarnost za mednarodni mir in varnost v tem delu sveta.

Pomočnik ministra Vejevoda je v odgovorih na vprašanje novinarjev sporočil, da bodo izročili danes jugoslovanski predstavniki v New Yorku v Washingtonu Belo knjigo generalnemu tajniku OZN Trygve Lieju in vlad ZDA. Belo knjigo bodo prav tako izročili tudi vladam drugih držav, razen vladam ZSSR in vzhodnoevropskih držav, ki te listine tako in tako že imajo. Na vprašanje, kako vpliva protijugoslovanska propaganda na razpoloženje ljudstva v kominformističnih državah, je pomočnik ministra Vejevoda odgovoril, da imajo vlade teh držav precej težav, da bi vsaj del svojega ljudstva prepričale o pravilnosti njihove politike do Jugoslavije. V celoti zveto pa protijugoslovanska propaganda v teh državah nima uspeha in gode narodi teh držav kljub srditemu pritisku in kampanji simpatije do Jugoslavije. Na vprašanje, ali se je pri reševanju sedanje evropske napetosti mogoče izogniti napadalni politiki ZSSR in vzhodnoevropskih držav do Jugoslavije, je pomočnik ministra Vejevoda izjavil, da pri reševanju napetega položaja v Evropi ni mogoče iti mimo vprašanja Jugoslavije in napetosti na Balkanu, kajti vsako drugačno reševanje ne bi zmanjšalo napetosti v Evropi. Ko je odgovarjal na nadaljnja vprašanja, je Vejevoda izjavil, da bo vlada FLRJ, če ne bo prenehal sovjetski napadalni pritisk na Jugoslavijo, prisiljena predložiti vprašanje odnosov med Jugoslavijo in državami sovjet-

DANES OB 15.30 BO V LJUBLJANI VELIKO PREDVOLILNO ZBOROVANJE NA LETNEM TELOVADISCU NA TABORU, NA KATEREM BO GOVORIL TOVARIS EDVARD KARDELJ, PODPREDESNIK VLADE FLRJ IN KANDIDAT ZA POSLANCA V LJUDSKI SKUPŠCINI LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE.

Morrison — novi britanski zunanji minister

London, 10. marca. Snoči je bila uradno objavljena ostavka zunanjega ministra Ernesta Bevin, ki je odstopil iz zdravstvenih razlogov. Za novega zunanjega ministra je bil imenovan Herbert Morrison, dosedanji namestnik predsednika vlade. Bevin ostane član kabineta kot čvar tajnega pečata in minister brez listnice. V kratkem mu bodo dodeljene še nove važne funkcije. Novi zunanji minister Morrison je star 63 let. Član vlade je že 10 let. Med vojno je bil notranji minister, prej pa dolga leta londonski župan. V zadnjih letih je bil namestnik predsednika vlade in je predsedoval vladi v času Atleejeve odsotnosti. V spodnji zbornici je bil vodja vladne večine.

Izgon Turkov iz Bolgarije

Ankara, 9. marca. (AFP) List »Džunhuret« piše, da bo Turčija letos sprejela še 100.000 pripadnikov turške narodne manjšine v Bolgariji. Bolgarska vlada zahteva od turške vlade, da mora sprejeti 250.000 pripadnikov turške manjšine, ki jo oblasti izganjajo iz Bolgarije. Turčija je lani sprejela prvih 100.000 izgnancev.

PLANISKI TEDEN Planica vedno bolj praznična

Tradicionalni vsakoletni zimskošportni dogodek, planiški teden, je sedaj v ospredju vse naše in tuje športne javnosti. Plemenito medsebojno tekmovalno manjšine v Bolgariji. Bolgarska vlada zahteva od turške vlade, da mora sprejeti 250.000 pripadnikov turške manjšine, ki jo oblasti izganjajo iz Bolgarije. Turčija je lani sprejela prvih 100.000 izgnancev.

Ustanovljen je Svet za socialno skrbstvo

Vlada LR Slovenije je te dni izdala uredbu, s katero je bil ustanovljen Svet za socialno skrbstvo pri Ministrstvu za socialno skrbstvo LRS. Predsednik Sveta za socialno skrbstvo je minister za socialno skrbstvo LRS, člani sveta pa je po predlogu ministra imenoval z odločbo predsednik vlade LRS. Med drugimi so člani tega sveta minister vlade LRS Svetina Mira, podpredsednik Ljudske skupščine LRS dr. Anton Kržišnik, predsednik Sveta pionirjev Ada Krivic, Ana Ziberl, Jože Kopitar in Zupet Gustav. S to uredbo pa je bil svet za invalidske zadeve, ki je bil ustanovljen z odločbo vlade LRS, opuščen, njegove naloge pa so prešle po tej uredbi na Svet za socialno skrbstvo. Prav tako je bil izdan poslovnik o delu tega sveta. Z. M.

VREME

Vremenska napoved za nedeljo: Spremenljiva oblačnost s krajevnimi padavinami. V višjih legah sneg. Temperatura brez spremembe.

„Ultimat“ glede koroškega šolskega vprašanja

Preprosti, »malice ljudje na Koroškem — bodisi pravi Nemci bodisi Slovenci, pa tudi mnogi izmed pomembnejših Slovencev (rodoljubna imena dovolj jasno govori o njihovem pokolenju) — so že zdavnaj spoznali, da jim življenje in borba za obstanek sama narekujejo sožitje, medsebojno spoštovanje in upoštevanje navad in jezika obeh narodov, ki prebivata v južnih delih Avstrije. Tako so ti ljudje tudi razumeli uredbo deželne vlade o dvojezičnem šolstvu iz l. 1945. Deželna vlada gotovo ni izdala uredbe zato, ker bi hotela škoditi nemškemu prebivalstvu, temveč najbrž samo zato, da vsaj malo popusti nasproti Slovincem, ki v večini naseljujejo to področje.

Pred dnevi pa je glasilo bivših nastopov in pangermanskih nacionalistov, ki se zbirajo v stranki z nedolžnim naslovom »Zveza neodvisnih«, — »Die zweite Front« objavilo dolg članek s senzacionalnim naslovom »Ultimat glede koroškega šolskega vprašanja«. Ne bi se posebej ozirali na pisanje tega lističa, ki ga bere le peščica zaigranih pristaev hitlerjevskega »svetovnega naziranja«, ki zaradi čudne avstrijske »demokracije« brezskrbno agitirajo za proslute pangermanske orgije, če bi ne pogreval nekih neumnosti ter se pri tem skli-

ceval celo na dunajska zvezna vlada in na zunanje politične odnose med Avstrijo in Jugoslavijo.

Ta nacistična zveza »neodvisnih«, ki ima na Koroškem le malo, a zato zelo aktivnih pristaev, zahteva takojšnjo »ukinitve« protizakonite uredbe o dvojezičnem šolstvu na Koroškem, češ da je deželna vlada »avtokratično« prisilila Nemce, da se morajo učiti »jezika manjšine, ki ni niti svetovni jezik« in da zaradi tega »prisilnega poučevanja slovenščine« ne znajo učenci ob koncu — nobenega jezika.

Ni naš namen ugotavljati, kolikor so tamošnji učitelji zmožni poučevati v nemščini. Resnica pa je, da je le malo učiteljev, ki bi bili sposobni poučevati slovenščino. Vsa krivda za to je na strani avstrijskih oblasti, ki slovenskim učiteljem niso omogočile, da bi dobro spoznali jezik, ki ga poučujejo, in da je zato večina učiteljev le samoukov. Prav tako nimajo ne učitelji ne učenci primernih knjig, iz katerih bi se lahko naučili, kako se govori in piše slovenščina. Prav šolska oblast je za »dvojezične« učitelje postavljala ljudi, ki ne samo, da nimajo za tako delo dovolj izobrazbe, temveč so mnogi celo taki, da niso niti voljni postati pravi vzgojitelji slovenskih otrok.

Se bolj zanimivo pa je, da je »Die zweite Front« iz zaprašenih arhivov pangermanizma zopet potegnila na dan izmišljotino o »vindišarskem jeziku«, ki naj bi bil »glavni govorni jezik koroške veje Slovencev«. Vsi razumni ljudje v Avstriji dobro vedo, da je »vindišarski jezik« iznajdba avstrijskih raznarodovalcev in da takega jezika, ki »ga govori koroški Slovencev« in ki »je bližji nemščini kot pa slovenskemu pismenemu jeziku«, nikoli ni bilo.

Toda »Die zweite Front« se sklicuje tudi na neke »neizpoljene obljube«, ki so jih lanskega februarja dali predstavniki dunajske vlade: kancler dr. Figl, zunanji minister dr. Gruber in prosvetni minister dr. Hurdas »koroški delegaciji«. Tedaj je baje zvezna vlada obljubila ureditev »šolskih načrtov« pred začetkom šolskega leta 1950—51. Ni posem jasno, kaj je zvezna vlada »obljubila«.

Najzanimivejšo pisanje »Die zweite Front« pa je v istem delu »ultimata«, kjer grozi, da »je prebivalstvo mešanega ozemlja odločno zateci se k samopomoči (Selbsthilfe)«, če zvezni minister za prosveto do 1. aprila ne bo ukinil uredbe o dvojezičnem šolstvu.

Ta »ultimativni« način groženj zelo spominja na metode iz nedavne nemške preteklosti, ki so jih na svoji koži občutili tudi avstrijski demokrati. Vseeno pa nas zanima, kaj bodo avstrijski državni ukrenili, ko vidijo, kako komaj potepantni nacisti že dvigajo glave, pošiljajo »ultimata« in celo grozijo, če ne bo ustrezno njihovim »šovinističnim željam«; avstrijskim državnikom — in tudi vsem dobromislencem Avstrije — pa gotovo ni pritrkito, da so v Avstriji še vedno ljudje, ki bi radi izkoristili vsako priliko, da zaostrojo odnose med slovensko manjšino in avstrijskim narodom, in ki bi vsikali od navdušenja, če bi se sedanjim dobri sosedni odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo zopet — skalili.

VESTI IZ MEDNARODNEGA GOSPODARSTVA

Ameriški avtomobilski koncern General Motors je doslej naročil za 3 milijarde dolarjev vojaških naročil — Uprava avtomobilskega koncerna General Motors je te dni sporočila, da je doslej prejela od ameriške vlade za 3 milijarde dolarjev vojaških naročil. Vrednost teh naročil predstavlja eno četrtino celotne vrednosti vojnega materiala, ki so ga podjetja koncerna General Motors izdelala v drugi svetovni vojni.

Stiska za premog v Britaniji. Prizadevanje angleških rudarjev, da čim bolj povečajo proizvodnjo premoega, je prineslo že prve vidne uspehe. Stiska za premog, ki je nastopila letos pozimi, je začela popuščati. Po uradnih podatkih, ki so bili pravkar objavljeni, so angleški rudarji v februarju nakopali 4,6 milijona ton premoega, to je za četrtilijona ton več, kakor lani v tem mesecu, čeprav se je medtem število aktivnih rudarjev zmanjšalo za 5000. Hkrati so angleški premogovniki v februarju dosegli največjo mesečno proizvodnjo v zadnjih petih letih. Navzlic povečanju proizvodnje pa so nadalje potrebni ukrepi za varčevanje s premogom.

Velik uspeh britanske letalske industrije. Vsa leta po vojni se britanska letalska industrija bori za prvenstvo na področju konstrukcije letal. Nedavno je dosegla nov pomemben uspeh, ko je letalo tipa »Canbera« preletelo Atlantski ocean v 4 urah in 44 minutah ter s tem preselilo vse dosedanje rekorde. Letalo tipa »Canbera« je dvomotorni bombnik na reakcijski pogon. Pravkar poročajo iz Londona, da bodo z britansko licenco zgradili 500 takih letal tudi v Združenih državah Amerike. Britanski minister za letalstvo Henderson pa je izjavil v spodnji zbornici, da bo letalska industrija letos in prihodnje leto začela izdelovati še boljše tipe letal. Tako bodo v kratkem izdelali prve štirimotorne bombnike na reakcijski pogon, ki bodo dosegli še večjo hitrost, kakor bombniki tipa »Canbera«.

Avstrija dobavila lesene hiše v Avstralijo. Avstrijsko lesno gospodarstvo se je letos v veliki meri usmerilo za izvoz lesenih hiš v Avstralijo. Prav sedaj izvršujejo dve veliki naročila za 2400 lesenih hiš. Avstrijske tovarne so se zavezale, da bodo te hiše tudi postavile z avstrijskimi strokovnjaki delavci v Avstraliji, tako da bodo hiše sposobne za takojšnjo vselitve. Za take lesene hiše se v zadnjem času zanimajo tudi v Južni Ameriki, Indiji in Južni Afriki. Avstrijske tovarne imajo precejšnje težave pri dobavi teh hiš v Avstralijo, ker se je na eni strani podražil les, hkrati pa so hudo narasli tudi prevozni stroški po morju zaradi pomanjkanja ladijskega prostora. Navzile temu upajo, da bodo v letošnjem letu lahko dosegli izvozne zmogljivost 7000 do 8000 hiš, pozneje pa tudi do 15.000 hiš na leto. V proizvodnji lesenih hiš konkurira Avstriji predvsem Švedska, ki je nedavno odpisala v Avstralijo 400 takih hiš, ta mesec pa bo poslala nadaljnjih 400.

Dviganje cen strateško važnih surovin se ustavlja. V zadnjem času se je viharno dviganje cen strateško važnih surovin na svetovnem trgu več ali manj ustavilo. K temu je precej prispelo nova politika Združenih držav Amerike pri nakupih surovin za vojno zalogo. Pododbor ameriškega senata je že prejšnji teden postavil zahtevo po omejitvi nakupa strateških kovin, dokler ne bodo sklenjeni mednarodni sporazumi o cenah in razdelitvi. Te dni pa je ameriška vlada sporočila, da ne bo več kupovala kositra, da bi si ustvarjala zalogo, dokler ne bodo na trgu realnejše cene. Ta ukrep je bil izdan potem, ko je prišlo do ostre kritike politike cen za manganjski kositar v ameriškem kongresu.

Dopolnilo k potrjenim kandidaturam

Potrjene kandidature, objavljene v prejšnjih številkah »Ljudske pravice«, dopolnjujemo z naslednjimi:

V okraju Slovenj Gradec je v 255-voltni enoti kandidat: Koprivnikar Stane, kmet, predsednik KLO Mislinje; namestnik: Kiževnik Peter, gozdni delavec, Mislinje.

V okraju Trebnje je v 280-voltni enoti namestnik kandidata: Gratar Anton, predsednik KDZ, Mirna.

Večji boji na vseh korejskih frontah

Tokio, 9. marca. Včeraj so bili na vseh delih korejske fronte večji boji. Po večkilometrskem napredovanju je močan kitajski protinapad ustavil 2. in 7. ameriški in 5. in 7. južnokorejski divizion. Na široki 40 km dolgi fronti vzhodno od Hensona je kitajskim enotam uspelo vdreti v postojanke Mač Arthurjevih čet. Po hušjih bojih moža z možem so bili kitajski napadi zavrnjeni, nakar so začele ameriške in južnokorejske čete znova počasi napredovati. Južnokorejska sedma divizija je močno napadla severnokorejske in kitajske čete severno od Tamin-donga.

Na odseku Han, vzhodno od Seula, so čete 25. ameriške divizije strmile tri svoja mostišča na desnem obrežju Hana. Te enote so se prav tako povezale z enotami 24. ameriške divizije, ki operira vzhodno na področju Jang-pjonga in Jangdurija. Poročajo tudi

Posvetovanje o položaju na Srednjem vzhodu

London, 9. marca (Un. Pr.). Poveljni ameriških pomorskih sil v vzhodnem Atlantiku in Sredozemlju admiral Robert Carney je imel na Malti sestanek s poveljniki britanskih suhozemskih, letalskih in pomorskih sil, na katerem so razpravljali o ukrepih, ki jih je treba storiti, da se zavaruje Srednji vzhod. Pričakujejo, da bo admiral Carney imenovan za vrhovnega poveljnika pomorskih sil Atlantskega pakta v Sredozemlju.

Queuille dobil zaupnico

Pariz, 10. marca. Parlament je s 500 glasovi izbral zaupnico radikalnemu prvaku Queuilleu za sestavo nove francoske vlade. Proti Queuilleu so glasovali samo komunisti in del De Gaullovih pristaev. Queuille bo verjetno še danes sestavil vlado in jo predložil parlamentu v potrditev. Pričakujejo, da bo sestava nove vlade skoro ista kot dosedanja.

V svojem ekspoziciji je Queuille označil naslednje štiri glavne točke svojega programa: 1. Sprejetejše proračuna, 2. nujni gospodarski ukrepi, kakor do- ločitve cen in plač, 3. sprememba ustave, 4. sprememba volilnega zakona.

V ZSSR je še 324.000 japonskih vojnih ujetnikov

Tokio, 9. marca (Un. Pr.). Pomočnik zunanjega ministra Kusaba je izjavil v parlamentu, da je v Sovjetski zvezi še vedno 324.000 japonskih ujetnikov. Kusaba je pripomnil, da razpolaga japonska vlada s podatki, da je v Sovjetski zvezi doslej umrlo 57.355 japonskih ujetnikov.

Omejitve za potovanje skozi Suez omiljene

Kairo, 9. marca. (Reuter) Egiptovska vlada je sporočila, da bo omilila nepotrebne formalnosti za prehod skozi Suezski prekop, obdržala pa bo še nadalje pravico, da pregleduje ladje in tako onemogoči tihotapljenje z Izraelom.

Omejitve za prehod skozi Suezski prekop so bile uvedene leta 1948 med vojno v Palestini. Prvotne omejitve so bile omiljene leta 1950, vendar so ostali ukrepi glede nadzorstva nad ladjami, zlasti cisternskimi. Proti tem omejitvam so protestirale Francija, Danska, Norveška, Nizozemska in Belgija.

Perzija namerava podrvati industrijo nafte

Teheran, 9. marca. (Tanjug) Perzijska parlamentarna komisija za nafto je včeraj z veliko večino odobrila predlog o nacionalizaciji industrije nafte. Vprašanje nacionalizacije industrije nafte so sprožili takoj po umoru predsednika vlade generala Ali Razmarea, ki je bil znan nasprotnik tega ukrepa. Nacionalizacija industrije nafte bi prizadela zlasti Anglo-iransko družbo za nafto, ki je pod britanskim nadzorstvom.

Kitajsko-burmanski spor zaradi meje bo rešen sporazumno

Rangun, 9. marca (AFP). Predsednik burmanske vlade Kitin Nu je izjavil v parlamentu, da LR Kitajca nima nobenih napadalnih naklepov proti Burmi. Kitajsko-burmanski spor zaradi meje bo sporazumno rešen in ni nobenih težav v odnosih med obema državama.

Počasno prodiranje ameriških in južnokorejskih čet

o manjših praskah na polotoku Kimpo, zapadno od Seula.

Na srednji fronti severovzhodno od Jangpjongja so deli 24. ameriške divizije zavrnili manjše protinapade sovražnika, ne da bi začeli kakršno koli drugo akcijo.

Davi so izvidniški piloti sporočili, da so opazili nove kitajske čete, ki se pomikajo iz Mandžurije v Severno Koro- jejo.

Nobena napredka na konferenci namestnikov

Pariz, 10. marca. Včeraj dopoldne so imeli namestniki zunanjih ministrstev zahodnih velesil svoje običajno posebno posvetovanje v prostorih francoskega zunanjega ministrstva. Avstrijski zunanji minister dr. Gruber se še vedno muči v Parizu in razvija živahno aktivnost v zvezi s postavitvijo avstrijske mirovne pogodbe na dnevni red konference velesil. Izvlede se je, da je razgovor, ki ga je imel dr. Gruber v četrtek s sovjetskimi namestnikom zunanjega ministra Gromikom, potekal v pristranem duhu, vendar je Gromiko poudaril, da zav- ista sklenitev avstrijske mirovne pogodbe od važnejših vprašanj, ki dele Sovjetsko zvezo od zahodnih velesil.

Včeraj popoldne je bila peta seja namestnikov zunanjih ministrstev štirih velesil. Predsedoval je francoski delegat Parodi. Dr. Jessup je prispeval na sejo s četrtturno zamudo, ker je pri-

V nekaj vrstah

Washington, 9. marca (Un. Pr.) Senatska odbora za zunanje zadeve in oborožitev sta s 14 proti 10 glasovom sprejela skupno resolucijo, po kateri mora predsednik Truman predložiti kongresu v odobritev načrt za odposi- ljanje ameriških čet v Evropo.

Bona, 9. marca. Zaradi pomanjkanja koksa obratujejo plavži v Zahodni Nemčiji samo s 70-odstotno zmogljivostjo. Zaradi tega je bila zmanjšana proizvodnja surovega železa v febru- arju za okrog 100.000 ton v primeri s proizvodnjo v januarju.

Rim, 9. marca. Včeraj je v bližini Rima strmoglavilo v morje ameriško vojaško letalo s 14 potniki. Rešili so 6 ameriških oficirjev.

Los Negros, 9. marca. (Admiralsko oboje) Reuter poroča, da je avstral- sko sodišče, ki sodi vojne zločince, obsodilo na smrt na večalih 7 bivših pripadnikov japonske mornarice, ki so bili obtoženi uboja 24 Avstralcev in drugih vojnih ujetnikov med drugo svetovno vojno. Dva Japonca sta bila obsojena na dosmrtno ječo, trije pa na 15 let ječe.

Dunaj, 9. marca. Pri volitvah v sindikate javnih nameščencev sta do- bili listi socialistične in ljudske stranke skupno 70.900 glasov, lista sindi- kalne enotnosti, ki ji stoji na čelu komunisti, 5.381 glasov, nestran- karska lista, na kateri je bila tudi desničarska zveza neodvisnih, pa 1.635 glasov. Iz teh podatkov se vidi, kako majhen vpliv imajo v sindikatih jav- nih nameščencev KP Avstrije in njene skupine.

London, 9. marca. (Reuter) Ministr- stvo za prehrano je sporočilo, da bo zajamčeni obrok sira v Veliki Britaniji s 25. marcem ponovno zmanjšan na 57 g na osebo tedensko. Dosedanji tedenski obrok sira je znašal 85 g na osebo.

Dunaj, 9. marca. Skoraj v vseh av- strijskih podjetjih industrije papirja in celuloze so bila te dni protestna zborovanja in krajsje stavke, ker so delo- dalci odklonili delavske zahteve po zvišanju mezd za 16 % in so priprav- ljeni priznati samo 6 odstotkov.

Ottawa, 9. marca. (Un. Pr.) Kanad- ski obrambni minister je izjavil, da bo v prihodnjih tednih poslana v Za- hodno Evropo tretja pošiljka kanad- skega vojaškega materiala. Ta pošiljka je namenjena Belgiji ter vsebuje kom- pletno opremo za eno pehotno divzi- jo. Preteklega decembra je Kanada poslala vojaški material Nizozemski.

Lake Success, 7. marca (Tanjug). ZDA so objavile generalnega sekre- tarja OZN, da bodo počele svoj pri- spevek za pomoč palestinskim begun- cem na 25 milijonov dolarjev. Velika Britanija je ponudila 16 milijonov do- larjev, vse ostale članice OZN pa so ponudile skupno 882.300 dolarjev. Za pomoč palestinskim beguncem je po- trebno 55 milijonov dolarjev.

Včeraj so se nad ozemljem Severne Koreje znova pojavila severnokorejska letala s pogonom na stisnjeni zrak, in sicer v skupinah od 15 do 25 letal. Ameriški lovci s pogonom na stisnjeni zrak so se spopadli včeraj na treh lo- čenih področjih s 60 sovražnimi letali »Mig-15«.

Ameriške in britanske vojne ladje in letala so bombardirala severnokorejsko obalo.

Delegacija duhovnikov pri Beltramu

Koper, 9. marca. Predsednik Okrož- nega ljudskega odbora za Istro Julij Beltramu je sprejel včeraj katoliške duhovnike istrskega okrožja in se za- držal z njimi v daljšem razgovoru. Razgovor se je razvijal v duhu med- sebojnega razumevanja in se je nana- šal na vprašanja skupnih interesov.

Grško-jugoslovska trgovinska pogajanja

Beograd, 9. marca. (Tanjug) V Beogradu so se začela pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe med obe- ma državama. Grško delegacijo vodi g. Papadakis, jugoslovskega pa Nikola Agić.

Zakon o prepovedi KP Avstralije razglašen za nezakonit

Melbourne, 9. marca. (AFP) Avstral- sko vrhovno sodišče je sprejelo s 6 glasovi proti 1 sklep, ki razglašja za nezakonite zakon o prepovedi Komu- nistične partije Avstralije, katerega je lani sprejel avstralski parlament.

Poplave v Italiji

Rim, 9. marca. (AFP) Vremenske nezgode so povzročile nove poplave in škodo v številnih krajih Italije. Na področju Ferrare, ki je že poprej utr- pelo veliko škodo zaradi izliva narasnih plemiških rek, se je položaj zaradi novih hudournikov še poslabšal. Pri Salernu v bližini Neapolja je presto- plila reka Sala bregove, tako da so morali ustaviti železniški promet na progi Rim-Reggio in cestni promet na številnih cestah.

Zarota v Pakistanu

Karachi, 9. marca. (AFP) Pakistan- ska vlada je uradno sporočila, da so zaradi pripravljanja zarote proti vladi aretirali šefa generalnega štaba paki- stanske vojske generala Akbara Pa- hama, njegovo ženo, poveljnika področ- ja Kvetta, generala Malakija in glavne- ga urednika časopisa »Daily Pakistan Times« Faiza Alija.

Umor v Teheranu

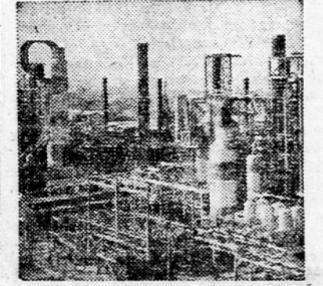
Skrivni umori iz zasede na bližnjem Orientu že od davna niso več posebna redkost. Vendar pa je zadnji umor predsednika perzijske vlade Razmarea zaradi okoliščin pa tudi zaradi časa zbudil po svetu veliko pozornost.

50-letni general Razmarea je začel igrati pomembnejšo vlogo v iranskem javnem življenju šele l. 1946, ko je postal načelnik generalnega štaba. Te- da je reorganiziral armado in usta- novil močno orožništvo ter ju oborožil z ameriškim orožjem. Pod njegovim vodstvom je iranska vojska zatripla vs- ta. Jo v Azerbejdžanu, ki jo je zanimala in podpirala Sovjetska zveza. Ko je bil Razmara l. 1950 imenovan za mi- nistrskega predsednika, so bili pončni krogi mnenja, da bo imeti iranski šah Reza Pahlevi močno vlado, ki se bo znala in mogla ustaviati napadal- ni politiki Sovjetske zveze. Nedolgo pred imenovanjem Razmarea je namreč sovjetska vlada poslala več ostrih not, v katerih je obdolžila Iran, da pri- pravljaja napad na Sovjetsko zvezo, ker dopušča Američanom graditev vojaških oporišč vzdolj sovjetskih meja. Sovjet- ska zveza je celo zagrozila z okupa- cijo — sklicujoč se na iransko-sovjets- ko pogodbo iz leta 1921, v kateri je določila, ki govori, da lahko Sovjetska zveza zasede Iran, če ji preko njego- vega ozemlja grozi napad neke tretje sile. Razmara je čakala težka naloga: odvrniti nevarnost sovjetskega napada in hkrati pridobiti Iran nujno po- trebno pomoč ZDA in Anglije. Hotel je pračiniti nasprotstva med velesilami in njih bojazen, da bi izgubile Iran izpod svojega vpliva. V Iranu so namreč bogata ležišča nafte — glavna vaba tudi za sovjetske imperialiste — ki so v rokah angleških družb in na katero se opira vsa angleška strategija Bližnjega vzhoda. Dobro vedo, da je vsaka izmed zainteresiranih velesil pripravljena nuditi marsikaj, da bi si pridobila naklonjenost iranske vlade (ali bolj: dostop do iranske nafte), je general sklenil (z uspehom!) igrati na obe strani. Najprej je se sporazu- mel s Sovjetsko zvezo. Trgovinska po- godba za izmenjavo blaga v vrednosti 25 milijonov dolarjev je imela izredno ugodne pogoje za Iran. Poleg tega je Sovjetska vlada izplačala Iranu uslu- ge, storiene med vojno (11 ton zlata in 8 milijonov dolarjev) in vrnila vo-

jak, katere je ujela v številnih ob- mejnih spopadih. Skoraj hkrati je Razmara sklenil s Američani pogodbo za vojaško in gospodarsko pomoč v vi- šini 47 milijonov dolarjev. Angliji pa so privolili v zvišanje zakupnine za petrolejske vrelce od 7 milijonov na letnih 35 milijonov funtov štelingov. S spretno politiko je tako Razmara od- vrnil vojno nevarnost in pridobil de- želno gospodarsko pomoč, za kar bi ver- jetno bil priznanje, če se ne bi hkrati lotil stvari, ki bi jih domači vsilji krogi rajši videli nedolajkneve. Raz- marea je pričel čistiti kumpirani dr- žavni aparat, začel je uvajati razne davčne, ustavne in gospodarske refor- me itd. Se hujše se je zameril, ko je njegova žandarmerija razglašala več dobro organiziranih tihotapskih družb, s čimer je prikrajšal za težke stranske dohodke ljudi iz najvišjih krogov. Vsi ti ukrepi so bili vzrok, da je bil Razmara v parlamentu (ki ga sestav- ljajo velesilestniki in plemiči) vse prej kot priljubljen.

Kot poročajo je bil Razmara ubit iz verskih razlogov. Toda upoštevajoč nejasni in zapleteni notranji pa tudi zunanji položaj v Iranu (ki že ne more biti bolj, saj posegajo v posle nespo- sobne vlade kar tri velesile), je prav lahko mogoče, da so bili kakšni drugi razlogi za odstranitev ambicioznega in sposobnega generala. Sedaj se vrstoje v listih prizadetih držav vse močje medsebojne obtožbe, prizadete vlade pa še bolj tekmujejo za vodilno vlogo v tej strateško važni in s petrolejem — tekočim zlatom — tako bogati deželi.

A. F.

Rafinerija nafte anglo-iranske družbe v Abadan pri Perzijskem zalivu je največja na svetu, saj predstavlja 63 milijonov litrov dnevno

Zlati jubilej Pavla Rasbergerja

Petdeset let umetniškega dela na odru je tudi pri drugih narodih s starejšo gledališko zgodovino, kakor je naša, velika redkost ali celo izjema. Pri nas Slovincih sta ta jubilej pred Rasbergerjem doživela doslej samo Danilo in Hinko Nučič.

Kaj pomeni petdeset let umetniškega dela, ki sega v skrajno primitivne razmere ob zori slovenskega poklicnega gledališča, si danes skoraj ne mo- remo več zamisljati. Kdor se je takrat, ko o kakih stalnostih ali o družbenem ugledu igralcev še ni moglo biti go- vora, posvetil temu poklicu, je moral biti zaverovan, človek bi dejal obseden od notranjega ognja, ki ga je živo potreboval, da je lahko premagoval vse briske ure, ki jih tedaj pač ni bilo malo.

Pavel Rasberger izhaja iz obrtniške družine in po očetovih načrtih bi moral biti tudi on urar. Toda gledališče in glasba sta mladega urarskega va- jenca pregodaj potegnili v svoj zača- rani krog, iz katerega se ni mogel re- šiti do današnjega dne. Njegova šola so bili dramski tečaji Verovška in Do- brovoljnih in glasbeni potki Heybala, Gerbiča in Hubada, tedanjeje uprav-

njo v Jurčič-Govekarjevih »Rokovnja- čih«. Od takrat pa do danes se je tej vlogi pridružil pač še nad 300 vlog. Teh tristo vlog je igral Rasberger naj- manj 3500-krat. Stevilke, ki govore več kakor dolge razprave o življenju slovenskega igralca v prvi polovici dvajsetega stoletja.

Ko je stopil Rasberger prvič na oder, se je še srečeval z Borštnikom, Verovškom, Borštnik-Zvonarjem, Danilom, Danilovo in z vsemi, ki so ku- movali rojstvu slovenskega poklicnega gledališča. Od tedaj pa do danes je to gledališče prešlo dolgo pot. Prihajajo je pod vpliv najraznovrstnejših igral- skih slogov, morda tudi modnih novo- tarij, a v vsem tem času se je Ras- berger kot iskren in preprost igralec zmerom uvajal. Njegova umetnost je neposredna, zato sega do srca.

Rasberger ne spada med igralce, ki vloge tehtajo in težkajo. Z njim režiserji in uprave nimajo težav, ker bi tožil, da kakva vloga ni dovolj vidna, da ne obsega dovolj teksta. Vsaka, še tako drobna vloga mu je enako draga in zmerom jo zna napolniti z tisto človeško toplino, ki jo njegovi kolegi tako zelo cenijo. Režiserja ga tudi da- nes radi zasedajo, saj ga štejejo med najbolj voljne sodelavce, ki se njihovi zamisli brezpogojno podredijo.

Presegalo bi okvir kratkega infor- mativnega članka, če bi hoteli naste- vati dolgo vrsto vlog, s katerimi je v teku svojega dolgoletnega umetni- skega delovanja vplival na gledalce, izmed katerih jih je danes gotovo še malo živih. Če listamo po seznamu njegovih odskih stvaritev, se nam oko čisto ustavlja na popularnih figurah ljudskih iger, med katerimi zavzema pač Primož v »Verig« prvo mesto. Prav je, da si je jubilar izbral za svoj jezo proslavo prav to vlogo, saj jo je z lepim uspehom igral tudi na krst- ni predstavi. Da je v petdesetih letih igral pač v vseh Cankarjevih dramah, je skoraj samo ob sebi umevno. Med temi vlogami nam je še najbolj v spominu kot Krnec v »Kralju na Be- tajnovi«. Vloga, ki bi jo radi šteli med njegove najboljše, če bi jo lahko pri- merjali z vlogami, ki jih je igral še tedaj, ko ga nismo mogli poznati.

Da je Rasberger tudi glasbeno zelo nadarjen, se že omenili. Tri operete »Prebrisani Amor«, »Zaroka na Ja- dranu« in »Rdeči nagelj« so svoj po- glavitni namen, da izrinejo manjvred- no tujo plažo z domačimi lahkotnimi melodijami, pri mariborski publikii »osledeje«. Nekaj priljubljenih figur v opereti pa tudi manjši parti v operah, korzetih, dirigiranje in režija, po-

Koncert slovenskih narodnih pesmi v Unionu

V torek 12. marca zvečer bo v veliki unionski dvorani koncert slovenskih narodnih pesmi, ki ga priredi mešani mladinski pevski zbor sindikalnega kulturno-umetniškega društva »Žež Mekšič«. SKUD J o z e M o s k r i t e, ki je nedavno praznoval svojo petletnico obstoja tudi v Sentjakobskem gledališču, spada med najbolj popularna kulturno-umetniška društva Ljubljane. Na koncertu, ki ga bo vodil zborovodja pro- glavski Mihelič, bomo slišali različne narodne pesmi v prireditvi Luka Krno- čica, Slavka Miheliča, Vasilija Mirka, Petra Liparja, Oskarja Deva, Danila Butarja, Rada Simončiča, Josipa Pavčiča, Franca Marolta, Emilia Adamiča, Cirila Fregija in Zorka Preleca. Prijatelje narodne pesmi opozarjamo na koncert!

